

HET „INSTITUT PASTEUR” TE PARIJS,

DOOR

Dr. G. DOYER VAN CLEEFF.

Ruim vijftien jaren gingen voorbij, sinds LOUIS PASTEUR in eene vergadering van de *Académie des Sciences* te Parijs een woord sprak, dat als een scheppingswoord heeft gewerkt.

Immers zijn voorstel, op 1 Maart 1886 gedaan, dat een groot internationaal gesticht zou worden opgericht om het lijden der menscheid te verzachten en om bepaald de ziekte van de hondsdolheid te bestrijden en haar deerlijke gevolgen weg te nemen, dat voorstel heeft gevolgen gehad, grootscher dan de man, die het in woorden bracht, bij mogelijkheid durfde of vermocht te onderstellen. Allerwegen verzezen de *Instituts Pasteur*, niet gebonden aan een bepaald land of bepaald werelddeel, niet werkend voor één bepaald doel maar zegen verspreidend op menig gebied.

Mocht ik indertijd in dit tijdschrift spreken over de eerste plannen voor de oprichting van een *Institut Pasteur* te Parijs ¹ en later daarin melding maken van de opening van die stichting ², thans zij het mij vergund eene schets te geven van de uitbreiding, welke deze oudste inrichting van dezen aard ondergaan heeft ³. Hetgeen hier op groote schaal volbracht wordt, vindt elders navolging met het oog op dezelfde en ook op andere toepassingen. De hier gegeven schets getuige van den zegenrijken arbeid van den edelen Franschman, boven wiens groeve zoo te recht waken allegorische voorstellingen van Geloof,

¹ Album der Natuur 1886, 268.

² „ „ „ 1889, 92.

³ Aanleiding gaf hiertoe de uitgave van *L'Institut Pasteur et ses Annexes. Organisation et fonctionnement de ses divers services*, met nog niet vroeger uitgegeven portret van PASTEUR.

Hoop, Liefde en Wetenschap. Immers door deze vier bezielde vermocht Pasteur waarlijk groot te zijn en waarlijk groote daden te verrichten, sprekend en werkend, ook nadat hij gestorven is.

Onze vorige mededeeling sprak alleen van het bakteriologisch instituut, waarvan één gevel aan de *rue Dutot* en een andere evenwijdig aan den eersten aan den *Chemin des Fourneaux* uitkomt. Deze beide gevels zijn voorgevels van twee gebouwen, die door een gang verbonden zijn; op het terrein tusschen beide genoemde straten bevinden zich bovendien in den tuin, die het hoofdgebouw omgeeft, een gebouw, waarin de proefdieren (konijnen en guinæsche biggetjes) worden verzorgd, schuren en stallen voor grootere dieren, een groote volière voor kippen, ganzen en duiven, eene reeks van vertrekken voor dieren, die aangetast zijn door ziekten, die gemakkelijk overgedragen worden, enz. enz. Het hiermede bezette terrein bedraagt ongeveer 11.000 M². en is aangekocht voor de opbrengst van de internationale inschrijvingen, die op de oproeping van 1886 volgden.

De verschillende afdelingen, die tegenwoordig tot het *Institut Pasteur* te Parijs behooren, beslaan echter eene ruimte van meer dan 8 hectaren. Aan het eerst bestaande gedeelte werden later een inrichting voor serumtherapie, een hospitaal en een scheikundig laboratorium toegevoegd.

De inrichting voor de serumtherapie heeft haar ontstaan te danken aan de heilzame behandeling van lijders aan diphterie met serum van BEHRING EN KITASATO.

Nadat Dr. ROUX daarover op het congres in Buda-Pest in 1894 gesproken had, werd door de *Figaro* de stoot gegeven aan eene nieuwe inschrijving, die ongeveer 1 miljoen francs opbracht. Daarvoor werden in het door den staat in bruikleen afgestane domein Villeneuve-l'Étang te Garches¹ stallen gebouwd en ingericht voor een groot aantal paarden, wier bloed het genezende serum verschaft.

Behalve deze stallen op het domein te Garches (een weinig ten W. van St. Cloud) behoort tot deze inrichting eene groote stal in de *rue d'Alleray*, in de nabijheid van het *Institut Pasteur* te Parijs; hier worden de paarden geschikt gemaakt voor de levering van het geneesmiddel, voordat zij naar de stallen buiten de stad worden gebracht.

De onkosten voor de inrichting voor serumtherapie worden bestre-

¹ Op dit domein had PASTEUR een zomerverblijf en overleed hij 28 September 1895.

den uit de interessen van het gedeelte der inschrijving van 1894, dat na den bouw der stallen en den aankoop der paarden overbleef, uit ondersteuning van 80,000 francs van den staat, van 15,000 francs van de stad Parijs, van 5000 francs van het departement van de Seine en kleinere ondersteuning van eenige gemeenten en uit den opbrengst van den verkoop van serums. Tegenover het genot van genoemde ondersteuning staat de verplichting om aan verscheidene inrichtingen zonder betaling serum tegen diphterie en andere serums te leveren. Wanneer de rekening van deze afdeeling met een batig saldo sluit, wordt dit aan de kas van het *Institut* overgedragen. Dit kon daarvoor o. a. wetenschappelijke zendingen bekostigen, en een subsidie geven aan het *Institut* te Nha-Trang in Annam, waar besmettelijke ziekten van Indië en China worden bestudeerd en een serum tegen de pest vervaardigd wordt.

De oprichting en het onderhoud van een hospitaal met 100 bedden werd mogelijk door de edelmoedigheid van eene geefster, die haar naam onbekend wenscht te zien blijven. Aan de overzijde van de *rue Dutot*, tusschen deze straat en de *rue de Vaurigard* werd een terrein van 14000 M². aangekocht. Langs de laatstgenoemde straat bevinden zich de woningen van den geneesheer en van het verplegend personeel en zetelt de huishoudelijke dienst. Voor het eigenlijk ziekenhuis zijn in den tuin twee paviljoens, die door een wintertuin zijn verbonden, en kleinere gebouwen opgericht.

In navolging van de onbekende geefster bood Mevrouw DE MAILLEFER het noodige aan voor de oprichting en het onderhoud van een kosteloze consultatie; deze bevindt zich aan de *rue de Vaurigard*, dicht bij de woning van den inwonenden geneesheer.

De vierde en laatste afdeeling van het *Institut Pasteur* te Parijs bestaat in een laboratorium voor physiologische scheikunde. Het beslaat het gedeelte van het nieuw aangekochte terrein, dat niet voor het hospitaal noodig was, en staat aan de *rue Dutot* recht tegenover een der twee hoofdgebouwen, die het eerst waren opgericht. Hierheen verhuisde ook DUCLAUX, hoogleeraar aan de Sorbonne in biologische scheikunde. Voor den bouw van het nieuwe scheikundig laboratorium werden de noodige fondsen aangeboden door de barones DE HIRSCH.

Zoo werd de bouw van het grootsche geheel mogelijk door de vrijwillige samenwerking van velen. En heeft PASTEUR de voltooiing van zijn werk niet mogen zien (eerst in den loop van 1901 hoopte men het tweede paviljoen van het hospitaal in gebruik te kunnen

nemen en kunnen alle cursussen in de verschillende afdeelingen van het scheikundig laboratorium aanvangen), evenals MOZES heeft deze man Gods het hem beloofde land aanschouwd.

Nadat de langzame groei van het oudste *Institut Pasteur* geteekend is, wenschen wij den lezers eenige bijzonderheden omtrent de verschillende afdeelingen mede te deelen. Daartoe mogen eenige persoonlijke mededeelingen behooren, b.v. dat Mevrouw PASTEUR haar vertrekken bewoont bij den hoofdingang aan de *rue Dutot* in de nabijheid der graftombe van haren echtgenoot, dat de rijkvoorziene en voor belangstellenden gemakkelijk toegankelijke bibliotheek de buste van PASTEUR bevat, (omgeven door de bustes van zes der voornaamste donateurs en donatrices (DON PEDRO van Brazilië en ALEXANDER III van Rusland, Mevrouw FURTADO-HEINE en Mevrouw BOUCICAUT, baron A. VON ROTHSCHILD en graaf DE LAUBESPIN), en dat als conciërge aan de inrichting verbonden is JUPILLE, die in October 1885 als vijftienjarige knaap de heldendaad beging zich op een dollen hond te werpen om daardoor kinderen te redden, waarbij hij in beide handen gebeten werd, voordat hij het beest onschadelijk maken kon. Onder de behandeling van den grooten meester werd hij het tweede voorbeeld van de heilzame uitwerking der nieuwe geneeswijze.¹ Maar boven deze zaken verdient het werk de aandacht, zooals het in de verschillende afdeelingen wordt verricht.

Laat ons eerst een bezoek brengen aan het bakteriologisch instituut. Gaan wij dit binnen van den kant der *rue Dutot*, dan vinden wij onder de bibliotheek de afdeeling, die onder het bestuur staat van CHAMBERLAND, door de naar hem genoemde filters algemeen bekend. Hier worden entstoffen bereid tegen het miltvuur bij schapen en runderen, tegen de vlekziekte der varkens, de malleïne, waarmede kan worden nagegaan of paarden een begin van droesaanval ondergaan, en de tuberculine, waarmede het voorkomen van longziekte bij runderen kan worden aangetoond. Al deze stoffen, geneesmiddelen en voorbehoedmiddelen, worden door het kweken van de mikroben onder bepaalde omstandigheden verkregen.

De sterfte bij aan miltvuur lijdende schapen is tengevolge van het in 1880 ontdekte middel van 10 pct. op 1 pct. en bij runderen van

¹ Een groep van brons, den strijd van JUPILLE met den dollen hond voorstellende, staat midden in den tuin aan den kant van den chemin des Fourneaux.

5 pct. op $1\frac{1}{3}$ pct. gedaald; de sterfte bij varkens, die door vlek-ziekte zijn aangetast, daalde van 20 pct. op $1\frac{1}{2}$ pct. De daardoor tot nog toe door den franschen veestapel niet geleden verliezen mogen minstens op 20 millioen francs worden geschat. Malleïne en tuberculine worden meer als voorbehoedmiddelen dan als geneesmiddelen gebruikt; wijst de aanwending van deze middelen door eene temperatuursverhooging van 1° à 2° aan, dat begin van ziekte (paardendroes of longziekte) voorkomt, dan is men bij tijds gewaarschuwd om het zieke dier van de nog gezonde exemplaren te scheiden en deze voor besmetting te bewaren. Bij het fransche leger is het gebruik van malleïne reeds verplicht.

Waren wij den tuin van het *Institut Pasteur* daarentegen ingetreden uit den *chemin des Fourneaux*, dan hadden wij hier op een bepaald uur van den voormiddag een stroom kunnen volgen, die zich naar den rechtschen ingang van het gebouw wendt. Het zijn door dolle honden gebetenen, die hier hulp zoeken. Gemiddeld kwamen er meer dan 1500 ieder jaar. Mogen wij toch van een stroom spreken, dan ligt de aanleiding daartoe hierin, dat een patient, waarop de behandeling wordt toegepast, op 15 à 21 dagen terugkomt, al naar gelang van de plaats en het ernstige van den hem toegebrachten beet.

Wanneer een nieuwe patient komt, wordt hij door den dienst-hebbenden geneesheer ondervraagd en onderzocht; de aard van zijn wond, de toestand van het dier, dat hem gebeten heeft, blijktend uit het verslag van den veearts, dit alles wordt in een register aange-teekend. Daar komen nog bij de gevolgen, die de inenting van het vermoedelijk dolle dier op de proefdieren van het laboratorium heeft, en de bijzonderheden, die zich bij den patient openbaren, wanneer hij in een van zijne zijden ingespoten wordt met de vloeistof, die eerst slapper en bij eenige daarop volgende keeren steeds sterker werken moet.

Behalve eenige kleinere vertrekken vindt men in de nabijheid van het lokaal, waar de inenting geschiedt, een bijna volkomen donker vertrek, waar de temperatuur steeds op 23° gehouden wordt; daar staan rijen van fleschjes met de ruggemergen van met het vergif be-handelde konijnen. Wanneer zulk een ruggemerg den vereischten tijd heeft gestaan, wordt het met water geweekt. Met het hierbij ver-kregen vocht worden de patienten ingespoten. Groot is het aantal van hen, die door deze behandeling voor een alldroevigst lijden bewaard zijn.

In den linkervlengel van het gelijkvloersch gedeelte bevinden zich

een zaal, waar voor een vijftigtal toehoorders voordrachten worden gehouden, een laboratorium waar groote hoeveelheden van de vochten worden bereid en waaraan een kleine zaal voor het bewerken van glas verbonden is, een zaal met donkere kamer voor mikroskopische photographie, een zaal waar grootere dieren worden ontleed en nog tien vertrekken, die tegenwoordig dienst doen als laboratoria voor toepassingen van de leer der mikrogen op den landbouw.

De eerste verdieping van het gebouw, waarin wij zoo even beneden verkeerden, is gewijd aan cursussen over technische toepassingen der mikrogen. Belangstellenden vinden hier tal van uitstekend ingerichte werkplaatsen. Elk jaar worden twee reeksen van 48 voordrachten gehouden; de eerste reeks heeft plaats in November en December, de tweede in Februari en Maart. Wie dit wensch, kan na elke les aan praktische oefeningen deelnemen en moet dan daarvoor 50 francs betalen. Na 1889 maakten ongeveer 1600 personen gebruik van de voordrachten alleen of van voordrachten verbonden met praktische oefeningen, die door dr. ROUX worden gehouden en geleid.

Wanneer wij nog een trap hooger gaan, betreden wij eene verdieping, waar gelegenheid voor bijzondere onderzoekingen is.

Aan den rechtermvleugel wordt het bestuur gevoerd door METCHNIKOFF; wie in den linkermvleugel werkt, vindt leiding of bij METCHNIKOFF of bij ROUX of bij CHAMBERLAND.

Het geschrift, dat de aanleiding tot deze bijdrage was, (zie de aantekening op bladz. 362) noemt in het bijzonder de studiën van METCHNIKOFF en zijne leerlingen naar de witte bloedlichaampjes. Misschien mag daarvan worden verwacht eene verklaring van de inenting en van het dientengevolge verkregen weerstandsvermogen tegen de werking niet alleen van de mikrogen zelf, maar ook van de door hen afgescheiden vergiften of toxinen. »Die witte bloedlichaampjes zijn gebleken uitstekende verdedigingsmiddelen te zijn, altijd en voor alle gevallen klaar, vatbaar om gedrild te worden, zoodat zij nieuwe eigenschappen aannemen of eigenschappen verliezen; onder den invloed van geneesmiddelen worden zij sterker of zwakker, traag of beweeglijk; in één woord, zij vormen een leger geschikt ter verdediging, dat aan tucht kan worden gewend en waaraan de geneesheer zijne bevelen kan geven, wanneer hij ze nog beter zal hebben leeren kennen».

Zoo zagen wij in het bakteriologisch laboratorium verschillende geleerden aan hun arbeid bezig. Van den arbeid van één zijn de vruchten

reeds openbaar, van dien van een ander mag men hoopvol de zegeningen verwachten.

Laat ons thans vernemen, wat er in de afdeeling der serumtherapie geschiedt. Wellicht is eene korte herinnering noodig, wat met een serum wordt bedoeld. Wanneer bloed uit een wond stroomt of verzameld wordt bij de eene of andere aderlating, stremt het spoedig. Het is dan evenwel niet geheel vast geworden; rondom de door de stremming gevormde bloedkoek staat eene bijna kleurlooze vloeistof. Welnu de laatste is het serum of bloedvocht, vergelijkbaar met de wei, waarin de vlokken van de kaas drijven, nadat aan melk stremsel is toegevoegd. Bij de serumtherapie dient als geneesmiddel serum van paarden, die kunstmatig weerstandsvermogen tegen bepaalde besmettelijke ziekten hebben verkregen. Gewoonlijk wordt het bij den mensch hetzij als voorbehoedmiddel hetzij als geneesmiddel door inspuiting onder de huid gebracht.

Het eerste, wat men in deze afdeeling ziet gebeuren, is de bereiding der vochten, waarmede paarden zullen worden ingeënt.

Zij geschiedt of in een gedeelte van het scheikundig laboratorium of in een bij het bakteriologisch laboratorium gelegen gebouwtje of in een vertrek, dat voor den een of anderen tak is aangewezen, en bestaat in het kweken der mikroben van de bedoelde plaag in bepaalde omstandigheden in vleeschnat. Wanneer deze mikroben zich op de gewenschte wijze hebben ontwikkeld, worden de daardoor troebel gemaakte vochten meestal door een Chamberland-filter (eene zoogenaamde kaars van poreus wit porcelein) gefiltreerd; de hier doorgevoerde vloeistof bevat de door de mikroben afgescheiden vergiften of toxinen. De gefiltreerde vloeistoffen zelf worden wel toxinen genoemd.

Door guineeschen biggetjes of anderen proefdieren inspuitingen van deze toxinen te geven onderzoekt men, of de vloeistoffen krachtig genoeg werken. De toxine b. v., waarmede het serum van paarden tot serum tegen diphterie wordt gemaakt, moet zóó sterk zijn, dat eene inspuiting van $\frac{1}{200}$ à $\frac{1}{500}$ cM³ daarvan doodelijk werkt op een guineesch biggetje, dat ongeveer 300 Gr. weegt.

Wanneer de toxinen gereed zijn, begint de arbeid in de stallen te Garches. Men geeft nu den paarden onderhuidsche inspuitingen. In geval de toxine een zóó sterk vergif is, dat het paard er door kan worden gedood, begint men de inspuitingen met mengsels van toxinen en verdunnende vochten; is de bereiding van pestserum het doel, dan worden de paarden zelfs eerst met doode mikroben

ingespoten en pas later, wanneer zij aan de werking daarvan gewoon geraakt zijn, met levende mikroben.

Nadat deze behandeling met steeds sterker werkende hoeveelheden eenige maanden heeft geduurd, kan men bij paarden, die volkomen gezond gebleven zijn, overgaan tot de aderlatingen om het bloed te verkrijgen, waaruit de genezende serums worden gemaakt. Het bloed wordt opgevangen in glazen flesschen van ongeveer 2 L. inhoud, die van te voren gesteriliseerd zijn, d. w. z. waarin men alle kiemen, die er bij mogelijkheid in kunnen zijn, gedood heeft. Men laat de flesschen met bloed tot den volgenden dag staan; het bloed is dan gestremd. Het bloedvocht of serum wordt dan ingezameld in gesteriliseerde flacons van 10 cm^3 , die met een caoutchouc-stop gesloten worden; de stop en hals worden in gesmolten paraffine gedompeld en over de paraffine wordt een capsule van tin gedaan.

Voordat de flacons met serum in den handel worden gebracht, overtuigt men zich van de kracht van de werking en doodt men de kiemen, die gedurende de bewerkingen in het serum of in de flacons mochten geraakt zijn, door de gevulde flacons een aantal malen tot 56° te verwarmen.

Het hier te lande meest bekende serum is wel dat tegen diphterie, dat zoowel vóór de ziekte als voorbehoedmiddel als na den aanval als geneesmiddel kan worden aangewend. In hoeveel kringen bleven dientengevolge reeds kostbare levens gespaard! Te Parijs daalde de sterfte van lijders aan diphterie van 40 pct. op 10 pct. Ook het gebruik van pestserum is voor velen een weldaad geweest. Nog twee andere serums, die in het *Institut Pasteur* vervaardigd worden, vinden reeds toepassingen, één als middel tegen kraamvrouwenkoorts en één, dat bij paarden wordt aangewend, wanneer zij wonden vertoonen, waarin vervuiling kwam. Dit laatste middel is voorgeschreven in het fransche leger.

Andere serums, wier toepassing in het groot nog niet gebeurd is, heeft men gevonden, o. a. een choleraserum, dat in de stallen in de *rue d' Allera*y bereid wordt.

Geen betere wijze om den indruk te kenschetsen, dien het door ons aanschouwde op ons maakte, kunnen wij vinden dan nog eens woorden van den edelen PASTEUR in herinnering te brengen, die in 1889 uit zijn naam bij de opening werden gesproken. Weldadig doen zij ons aan, wanneer wij denken aan den arbeid van CHAMBERLAND en zoo vele anderen; toch dringt zich in onzen tijd, nu een CHAM-

BERLAIN en zijne medestanders hun snood werk trachten te volbrengen, het schrijnende van de tegenstelling zeer pijnlijk op den voorgrond. Wij denken aan PASTEUR's woorden: »ik zou zeggen dat twee strijdige wetten tegenwoordig te zamen in botsing zijn; de eene is een wet van bloed en doodslag, die elken dag op nieuwe strijdmiddelen zint en de volken dwingt altijd gereed te zijn naar het slagveld te gaan; de andere is een wet van vrede, van arbeidzaamheid, van heil, die er alleen aan denkt, hoe zij den mensch zal verlossen van de geesels, die hem bedreigen.

Het doel der eerste bestaat uit veroveringen met geweld, dat der andere is de menschheid te helpen. Deze stelt één menschenleven boven alle mogelijke overwinningen; gene zou honderdduizenden opofferen aan de eierzucht van één.

Zelfs te midden van het bloedbad van het slagveld tracht de wet, waaraan wij ons ten dienst stellen; de bloedige rampen der andere wet te genezen. Duizenden soldaten blijven gespaard, waar de wonden volgens de antiseptische methode worden verbonden.

Welke der twee wetten zal de overwinning wegdragen? God alleen weet het. Toch mogen wij beweren, dat de fransche wetenschap, zich aan deze wet der menscheijkheid ten dienst stellend, de grenzen van het leven heeft uitgebreid."

Een oogenblik van ware voldoening was het voor PASTEUR, toen den dag nadat Dr. ROUX op het congres te Buda-Pest over de genezing der diphterie door serum gesproken had, eene vrouw tot hem kwam met het voorstel, dat op haar kosten tegenover de bestaande stichting een hospitaal zou worden gebouwd voor lijders aan diphterie en aan gevolgen van door dolle honden toegebrachte beten. Ook voor het onderhoud werd door haar het noodige verstrekt.

Bij den dienst der kosteloze consultaties worden lijders aan besmettelijke ziekten dadelijk van de overigen gescheiden en overgebracht naar vertrekken, waar zoo nauwkeurig mogelijke ontsmetting plaats hebben kan. Dat daarvoor tal van voorzorgen genomen zijn, behoeft wel niet te worden vermeld. Eene enkele bijzonderheid wordt genoemd: alle wanden der ziekenkamer op één na zijn van glas, opdat het zonlicht zoo vrij mogelijk binnenstralen kan; de ééne wand, die niet van glas is, is een holle muur en bevat de buizen van de waterleiding, de warme luchtgeleiding en de gasleiding en de draden voor het overbrengen der electriciteit; geen uitstekende buizen loopen langs den wand; in den grond een gat, waardoor het spoel- en waschwater

wegloopt en die door een goed sluitenden stop kan gesloten worden.

De ziekenkamers zijn boven; de herstellenden vinden beneden grootere vertrekken en een wintertuin voor gemeenschappelijk gebruik.

Toen het geschrift, waarin de ontwikkeling van het *Institut Pasteur* geteekend werd, in 1900 verscheen, was een der paviljoens gereed patienten te ontvangen; het tweede hoopte men in den loop van 1901 gereed te zien.

Eindelijk nog het scheikundig laboratorium, of liever de scheikundige laboratoria. Immers hier hebben BERTRAND en ETARD elk eene inrichting, waarin o. a. voorkomen een groote werkplaats voor een dertigtal laboranten, tal van kleinere vertrekken, en een laboratorium 20 M. onder den grond in de catacomben, waar men volkomen vrij is van temperatuurs-veranderingen; hier heen kwam DUCLAUX, de hoogleeraar in de biologische scheikunde aan de Sorbonne, onder wiens leiding 96 laboranten te gelijktijd bezig kunnen zijn en die ook voor afzonderlijke onderzoeken gelegenheid geven kan; hier is een laboratorium, waar studiën omtrent de verschillende gistingsbedrijven (bereiding van bier, spiritus, gist, wijn, appelwijn, enz.) kunnen geschieden.

Onderzoekingen, die zich het meest aansluiten bij den arbeid in de andere afdeelingen, zijn wel die, welke zich de afscheiding van de werkzame bestanddeelen ten doel stellen uit de toxinen en serums. Zooals uit opium de morphine en uit de kinabast de chinine in zuiveren toestand worden verkregen, hoopt men uit de mengsels, waarmede pest en diphterie en zooveel andere plagen worden bestreden, ook in zuiveren staat de stoffen af te zonderen, die daarvan de voor naamste bestanddeelen zijn.

Eerbied en ontzag vervullen ons voor de nagedachtenis van een man, wiens streven zoo diepe sporen achterliet, als waarvan de hier geschetste arbeid getuigt. En nog zouden wij op meer moeten wijzen: op die allen die in dit middelpunt hunne vorming ondergingen en die thans in dergelijke inrichtingen in fransche koloniën den naam van den grooten meester eer aandoen, aan die talloos velen eindelijk in allerlei landen, die steeds in hem het groote voorbeeld blijven zien, dat hen tot navolging wekt.
